

ВЛАСНИКИ НЕРУХОМОСТІ НА ЛЬВІВСЬКИХ ПЕРЕДМІСТЯХ У ДРУГІЙ ЧВЕРТІ XVI ст. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЧИНШОВИХ РЕЕСТРІВ)

Львів у середньовіччі та ранній новий час (XIII-XVI ст.) сформувався в розвинутий міський центр на західноукраїнських землях. Найголовнішим осердям міського торговельного та ремісничого життя була площа Ринок з оточеним мурами середмістям. Поряд із мурами у східному напрямку знаходився Високий замок — важливий форпост в оборонній структурі міста. Саме Високий замок з навколишнім Підзамчем був у початковий період існування Львова властиво центром міста, що в часи князя Льва перенісся в район сучасної площі Ринок.

Очевидно, що одночасно з перенесенням центру Львова в долину річки Полтви і побудовою мурів навколо середмістя, почали розбудовуватися і передміські оселі. Найшвидше розвивалися райони, які прилягали до наскрізної магістральної дороги, що проходила через середмістя Львова з півдня на південь (так зв. Волинська дорога). За двома головними міськими брамами отримали свої назви передмістя — Краківське та Галицьке (у XIV-XV ст., очевидно, Татарське).

У другій половині XIV — на початку XV ст. польські королі надали місту Львову навколишні землі для користування міщан. Велика площа — більше 100 франконських ланів¹ — не дала можливості достатньо швидко колонізувати передміські землі. Одним зі способів освоєння земель було заснування сіл патриціями на міських ґрунтах з осадженням на земельних наділах селян. Таким чином у XV ст. виникли Кульпарків, Замарстинів, Клепарів та інші оселі. Але найпоширенішим та найдієвішим способом колонізації передміських територій була передача наділів у чиншове володіння з правом наслідування. Власник чиншового наділу сплачував місту щорічний чиншовий податок, маючи право на свій розгляд розпоряджатися нерухомим майном — закладати дім, влаштовувати торговельний склад, вирощувати сільськогосподарські культури тощо.

Чиншові реєстри збереглися у міському архіві з початку XV ст.² Підставою для написання цієї статті стала книга чиншових реєстрів 1527-1572 рр.³ Хронологічно стаття обмежується 1544 р., щоб прослідкувати паралельно аналогічні процеси у львівському середмісті, для якого податкові (шосові реєстри) збереглися за 1535-1544 рр.⁴

¹ Один франконський лан займав площу близько 25 га.

² Księga przychodów i rozchodów miasta (1404-1414) / Wyd. A. Czołowski (Pomniki dziejowe Lwowa. T. II). Lwów, 1896.

³ Центральний державний історичний архів України у Львові (далі — ЦДІА України у Львові), ф. 52 (Магістрат Львова), оп. 2, спр. 701. Джерелознавчу характеристику книги чиншових реєстрів 1527-1572 рр. див.: Капраль М. Станово-професійна структура населення Львова у другій чверті XVI ст. (за матеріалами міських рахункових книг) // Україна в минулому. К.; Львів, 1994. Вип. 6. С. 10.

⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 769. Про власників нерухомості у середмісті Львова див. статтю: Капраль М. Власники нерухомості у середмісті Львова у другій чверті XVI ст. (за матеріалами шосових реєстрів) // Записки Наукового товариства ім. Шевченка (друкується).

У статті аналізуватиметься коло проблем, пов'язаних із володінням на чиншовому праві землею на двох львівських передмістях: розміщення осад, кількість власників чиншових наділів, професійна стратифікація власників нерухомості, їх належність до груп львівської міської ієрархії⁵, величина сплати чиншу, динаміка зростання власників-чиншовиків у 1527-1544 рр.⁶

* * *

ОСЕЛЯ КРАКІВСЬКОГО ПЕРЕДМІСТЯ (*suburbium Cracoviense*). Львівське середмістя з північного і західного боку частково оточувало Краківське передмістя. Перша оселя Краківського передмістя розпочиналася недалеко від костюлу св. Станіслава та Зимноводського млина⁷, за Краківською брамою, і поширювалася в бік Святоюрської гори. Шість "святоюрських" городів, хоча й згадувалися в реєстрі чиншового податку, проте не оподатковувалися, отже були юридикою, належною до давнього монастиря св. Юра. Не отримувала податки міська каса і з земель, що перебували в чиншовому користуванні католицького духовництва — монастиря ордену домініканців. Разом із цими двома фактичними юридиками на першій оселі Краківського передмістя у 1544 р. було 37 ділянок. Сім ґрунтів належали середміщанам. Переважно це були ремісники, що входили до середньої групи львівського міщанства: ткач, муляр, бондар, швець, кушнір. Одна ділянка була в руках патриціанського роду. У більшості — 19 з 37 — поряд із прізвищем чи іменем платника чиншу не зазначалася професія чи фах⁸. Найбільше на першій оселі Краківського передмістя згадується цеглярів — три, що можна пояснити побудовою в цій оселі міської цегельні. Окрім того, тут мали городи на міському чинші два малярі, ливарник, кравець, лазняр, кушнір та священник.

За суспільною ієрархією міської громади Львова власники нерухомості першої оселі Краківського передмістя були представниками нижчої групи міщанства, в яку входило 17 дрібних власників ґрунтів, чиншовий податок яких не перевершував 10 гр., а також лазняр (див. табл. 3). Середня група львівського міщанства, презентована ремісничими фахами — цеглярі, малярі, кравець, кушнір, займала загалом сім ділянок. У руках ливарника як представника вищої групи міської ієрархії був один ґрунт. Значна частина міської чиншової землі у цій частині передмістя перебували у володінні духовництва обох християнських обрядів, що оселяли на цих ґрунтах своїх чиншовиків⁹.

⁵ Про підстави та градацію груп міської ієрархії див.: *Капраль М.* Демографія Львова XV — першої половини XVI ст. // Львів. Історичні нариси / Упор. Я. Ісаєвич, Ф. Стеблій, М. Литвин. Львів, 1996. С. 75-80.

⁶ Окремі проблеми з демографії передмість у цей період (чисельність населення, етнічний склад, міграція та ін.) див.: *Капраль М.* Демографія Львова XV — першої половини XVI ст. С. 67-81.

⁷ *Крип'якевич І.* Львівська Русь в першій половині XVI ст.: дослідження і матеріали / Львівські історичні праці. Джерела. Львів, 1994. Вип. 2. С. 260. №641.

⁸ Скоріше за все ці передміщани заробляли на життя, здаючи власні помешкання в оренду та займаючись дрібною торговельною діяльністю.

⁹ Див.: *Крип'якевич І.* Львівська Русь... С. 331. №910.

Найбільшими ділянками в цій оселі були: святоюрська юридика (6 городів) та Темричовська ділянка, чинш з якої складав 1 польський золотий (далі — п. з.) та 9 гр. Загалом у цій передміській оселі у 1544 р. було 37 ділянок — городів (див. табл. 2), тоді як у 1527 р. — тільки 21 (див. табл. 1).

Судячи з даних табл. 1 і 2, первісна парцеляція цієї оселі мала ділянковий характер. Ймовірно, початковий чинш з ділянки складав 7,5 гр. Таких ділянок у 1544 р. у першій оселі Краківського передмістя було 7, а також 9 ділянок з чиншем 6 гр., по 2 ділянки — 5, 12, 15 і 18 гр., по одній — 3, 4, 9 і 39 гр. чиншу. На думку Р. Зубика, велика диференціація розмірів чиншового податку на передмісті свідчила про давність існування осель¹⁰.

На передмісті кількості ділянок-городів майже цілком відповідала числу власників: один город — один власник. Це пояснювалося значно меншою вартістю нерухомості на передмісті, ніж у середмісті, а також тим, що велика частина городів перебувала в руках середміщан.

ІНША ОСЕЛЯ КРАКІВСЬКОГО ПЕРЕДМІСТЯ (alias pars suburbii Cracoviensis). Ця передміська оселя розташувалася поблизу першої, займаючи простір від Святоюрської гори до новозведеного костельу св. Анни¹¹. У 1544 р. ця оселя Краківського передмістя займала 30 грунтів. Сімнадцять ділянок перебували у власності середміщан — патриціату (райці Вольф Шольц, Микола Яцимирський, лавники Микола Гросман, Станіслав Лович), кушця Скубейка, столяра Андрія, бондаря Фраха. Деякі з них, як Скубейко, Станіслав Лович та Вольф Шольц, володіли декількома грунтами, викупивши їх у попередніх власників. У десяти дрібних платників чиншу не можна визначити професію чи фах. Ще трьома грунтами другої оселі Краківського передмістя володіли пастух, перевізник та священик.

За суспільною ієрархією мешканцями другої оселі Краківського передмістя цілковито були найбідніші представники львівського міщанства, що належали до нижчої міщанської групи — дрібні чиншовики грунтів, пастух, перевізник. Вони займали 12 грунтів другої Краківської оселі. У цій частині передмістя зовсім не було ремісників як репрезентантів середньої міщанської групи, якщо не брати до уваги столяра Андрія, бондаря Фраха та кушніра Давида, що мали постійне мешкання у межах Львівських мурів, поза межами передмістя.

Загалом переважали малочиншові городи: три власники сплачували по 3 і 7,5 гр., два — по 3,5 гр., один власник — по 4, 5 гр. Одиначними були ділянки, за які вносили по 15, 17 і 60 гр.

У 1527-1544 рр. кількість ділянок зросла від 24 до 30 переважно за рахунок шестигрошових парцел: їх збільшилося з 6 до 15. У цьому випадку можна помітити тенденцію, характерну для двох перших осель Краківського передмістя, де були надання осадникам "на новому корені" (in nova radice) ділянок з шестигрошовим чиншем.

¹⁰ Zubyk R. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624-1635. Lwów, 1930. S. 77.

¹¹ Zimorowicz J. B. Opera quibus res res gestae urbis Leopoli illustrantur. Leopoli, 1899. P. 109. Український переклад фрагменту див.: Соціальна боротьба в місті Львові в XVI-XVIII ст. / Зб. док. під ред. Я.П. Кіся Львів, 1961. С. 15-16.

Таблиця 1. Кількість ділянок на передмістях Львова у 1527 р. (за матеріалами чиншового податку)

Оселі і вулиці	Чиншовий податок (в грошах)																			Кількість ділянок					
	3	3,5	4	5	6	7,5	8	8,5	9	10	11	12	15	18	20	22	24	30	33		39	60	66	75	?
Оселя Краківського передмістя	2	1	1	1		5			4		1	4		1						1				1	
Інша оселя Краківського передмістя	2	2	1	2	6	3					1	3		2			1	1							
Оселя від св. Хреста до міста	1	1		3		14		2		2		2	7				1							3	
Оселя біля Королівського джерела		1	1	2	2	27		1		1	1	11		1	1	2	1		1		1		1	3	
Оселя Галицького передмістя		4		1		11		2				7													
Оселя біля Волоського мосту				1		17	2	1	1			1	5					1				1		1	
Вулиця Чинбарська		1		3		11			1		1	1	3												
Оселя перед Галицькою брамою											5	1													
ЗАГАЛОМ	3	12	3	13	8	88	2	6	6	2	2	12	41	1	3	2	3	2	1	1	1	2	1	1	
* Одна ділянка з чиншом у 16 гр.																									
																									9
																									222

ОСЕЛЯ ВІД ХРАМУ СВ. ХРЕСТА ДО МІСТА (eundo a sancte Crucis ad civitatem). Назва цієї оселі походила від назви костюлу Знайдення св. Хреста, що знаходився в районі будинку № 29 сучасної вулиці Шевченка¹². Ділянки цієї оселі розкинулися вздовж дороги, що вела від костюлу до міських мурів, вздовж Городоцької дороги в напрямку до мурів міста.

У 1544 р. загалом ця оселя налічувала 38 ділянок. Як і в попередніх оселях Краківського передмістя, значна частина ґрунтів перебувала в руках середміщан — 12 ділянок. П'ять з цих ґрунтів були у власності патрициїв, два — у кушців, по одному — у бондаря, броварника, кравця, ливарника, мечника. Більше половини ґрунтів займали власники нерухомості без певної професії. Інші ділянки були в руках двох ткачів, слюсаря, перевізника, трубача і каналіста. Помічаємо абсолютну перевагу купецько-власницького елемента передміщан та середміщан над ремісничим населенням.

Середню групу міщанства на оселі від храму св. Христа до міста представляли три ремісники (ткачі та слюсар) та три власники великих ґрунтів, чиншовий податок на які перевищував 10 гр. Більшість ділянок належала власникам дрібної нерухомості та міським службовцям — 20 ділянок.

У 1544 р. зі всіх 38 п'ятигрошових ділянок було 2, шестигрошових — 1, 7,5-грошових — 19, 15-грошових — 3 (див. табл. 2). З 1527 р. кількість ділянок зросла тільки на 2.

ОСЕЛЯ БІЛЯ КОРОЛІВСЬКОГО ДЖЕРЕЛА (circa fontem Regalem). Найбільшою оселею Краківського передмістя була оселя біля Королівського джерела, що у 1544 р. налічувала 68 ділянок. Ця оселя займала низинну територію, що прилягала до Клепарова та Замарстинова від єврейського цвинтаря, у районі сучасного Янівського цвинтаря, і закінчувалася долиною річки Полтви.

Львівські середміщани тримали в цій оселі більше чверті ділянок — 20 ґрунтів було в їх руках. П'ять із цих ділянок належало райцям, лавникам та їх родинам. Також займали ділянки на оселі біля Королівського джерела кушнір Жлонек, хірург Фрич — по дві ділянки, українські купці Волос, Филип, Іван Бабич, броварник Франчек, ливарник Мартин, перевізник Вітус Морас, золотар Іоаким, купці з середмістя — Микола Скубейко, Губицький, Пастернак, бондар Кечуля, що мав ще ґрунт на сусідній оселі від храму св. Христа до міста. Властиво ремісників-передміщан у цій частині Краківського передмістя було мало — два ткачі і два гончарі. Основний масив осадників становили дрібні власники нерухомості без зазначення заняття платників чиншу. У їх володінні було 38 ґрунтів. Іншими ділянками володіли два перевізники, вагар, олійник та воротар.

Схожою до сусідніх осель була картина і з ієрархією суспільної значущості мешканців оселі біля Королівського джерела. Тут постійно мешкало десять представників середньої міщанської групи, з яких тільки п'ять — фахові ремісники, інші — два перевізники та три власники великих ґрунтів. Більша частина ділянок оселі — 37 з 68 — перебувала у володінні нижчої групи в міщанській ієрархії.

¹² Крип'якевич І. Історичні проходи по Львову. Львів, 1991. С. 131.

Ця територія Краківського передмістя містила у 1527 р. 57 ділянок. До 1544 р. їх число зросло на 11 ділянок; й тоді майже половину з 68 ділянок складали 7,5-грошові (33), крім цього, були 11 ділянок 15-грошових, 8 — шестигрошових, 2 — п'ятигрошових. Біля Королівського джерела були одні з найбільших передміських ділянок — по одній з чиншами у 66 і 75 гр.

КЛЕПАРІВ (Kleragow). Найновішу оселю Краківського передмістя — Клепарів, куплену за кошти міської громади у 1535 р., займало 17 ґрунтів. У 1535 р. Клепарівська оселя була викуплена в одного з міських патрициїв, який користувався правом податкового імунітету, у безпосереднє міське володіння¹³. З цього часу 17 осадників Клепарова почали платити чинш у міську касу.

Тільки одна ділянка належала лавнику Еразму Газу як представнику вищої групи львівського міщанства та мешканцю середмістя. Інші шістнадцять осадників Клепарова за рівнем сплати чиншового податку — від 15 до 24 грошів — належать до середньої групи. З ремісників у Клепарові мешкав тільки один ткач Шуберт.

Про те, що це була порівняно недавня оселя, свідчить значна величина чиншу, встановлена міською владою¹⁴. Десять осадників сплачували по 24 гр., 4 — по 15 гр., 2 — по 1 гривні, один — 36 гр. Для Клепарівської оселі можна простежити розмір наділу: від половини лану осадник у досліджуваний період сплачував 24 гр.¹⁵

ОСЕЛЯ ГАЛИЦЬКОГО ПЕРЕДМІСТЯ (suburbium Haliciense). Перша оселя Галицького передмістя лежала відразу за Бернардинським монастирем у напрямку сучасної Пекарської вулиці. Перша оселя включала також Широку вулицю, відому в цій частині Галицького передмістя з актових документів¹⁶. На цій вулиці знаходився один із руських шпиталів, де отримували притулок хворі та немічні¹⁷.

У 1544 р. на цій оселі Галицького передмістя чиншовий реєстр налічував 33 платники податку від ґрунтів, отже тут було загосподарено 33 ділянки. Тільки три середміщанини мали нерухомість на першій оселі Галицького передмістя: сідляр Мушка, маляр Лука та вдова Тлустамартинова. Всі вони належали до середньої міщанської групи.

Цей район передмістя був одним із головних осередків ремісничого виробництва. У цій оселі мали нерухомість та свої майстерні чотири ковалі та гончарі, три стельмахи, два ткачі, римар, слюсар, колодій, маляр, голкар, тесляр, токар, кравець та кушнір. Сім ділянок займали власники без зазначених фахів.

Майже всі власники на першій оселі Галицького передмістя належали до середньої групи в міській ієрархії — 25 ремісників жили в цій частині

¹³ ЦДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 701, арк. 108; спр. 704, арк. 153. Через 13 років Клепарів знову потрапив до рук патриція (Й. Крайзера), що взяв цю оселю в оренду на 4 роки (Там само. Спр. 704, арк. 367).

¹⁴ Крип'якевич І. Історичні проходи... С. 149: "Клепарів заснував німець Андрій Стано Кльопер 1419 р."

¹⁵ ЦДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 701, арк. 108.

¹⁶ Див.: Крип'якевич І. Львівська Русь... С. 144-145. №92.

¹⁷ Там само. С. 242. №569.

міста. Виняток становили п'ять дрібних власників ґрунтів, чий податок з нерухомості не перевищував 10 гр.

За 17 років (з 1527 до 1544 р.) дільниця розрослася з 25 до 33 ділянок. Основу склали 7,5-грошові (8) та 15-грошові (12) ділянки.

ОСЕЛЯ БІЛЯ ВОЛОСЬКОГО МОСТУ (in ponte Valachogum). Вздовж дороги зі Львова на південь до Галича і далі, до Молдавії та Туреччини, розташовувалися ґрунти другої оселі Галицького передмістя — оселі біля Волоського мосту. Ця оселя також охоплювала менші топографічні об'єкти: Гончарну вулицю та Калічу гору¹⁸. Саме на Гончарній вулиці знаходилася єдина церква Галицького передмістя — Богоявленська з розташованим поряд руським шпиталем для бідних та хворих¹⁹.

Оселя біля Волоського мосту мстила у 1544 р. 41 ділянку і була найбільшою за розмірами на Галицькому передмісті. Дев'ять ділянок перебували у руках середміщан: трьох представників патриціату, двох різників, двох купців-українців, бондаря та муляра. Ще один будинок належав до власності міської громади. Оселя біля Волоського мосту, як і все Галицьке передмістя, зосереджувала на своїх ділянках найбільше ремісників. На цій оселі працювали по чотири кравці, гончарі та ткачі. Реєстр чиншового податку також фіксує цегляра, рибалку, олійника, міського слугу та священника Федька Білінського. Чотирнадцять ділянок займали дрібні та середні (за рівнем оподаткованості) власники ґрунтів.

На Волоському мості не було переваги середньої групи Львівського міщанства — 14 ремісників та один чиншовик проти 15 представників нижчої групи міщанської суспільної ієрархії. Різник Яремко належав до вищої групи суспільного статусу.

У 1544 р. ця дільниця була найбільшою за числом городів на Галицькому передмісті. З 1527 р. їх кількість зросла з 31 до 41. Як і в попередній оселі, переважна більшість ділянок була на 7,5-грошовому (20) та на 15-грошовому (6) чинші. Поряд із ними були: 6-грошові ділянки (7) та великочиншові ділянки — 18-грошові (2) та 30-грошові.

ВУЛИЦЯ ЧИНБАРСЬКА (platea Cerdonum). Єдиною оселею на двох передмістях, що мала в той час назву вулиці, була Чинбарська. Вона займала територію сучасної вулиці Князя Романа²⁰.

Сама назва вулиці — Чинбарська — вказувала на ремісниче значення цього району Львова. На вулиці Чинбарській працювали трое чинбарів, ковалі та слюсарі, колодій, гончар, маляр, ткач, котляр, стельмах, столяр, кравець. Чотири середміщанини мали власність на цій вулиці Галицького передмістя. Всі вони також були ремісниками: різник Себастьян, римар Дунаєвський, швець Матій і столяр Мартин. Шість мешканців вулиці Чинбарської занотовані без зазначення фаху.

Більшість власників будинків на вулиці Чинбарській належали до середньої групи міщанської ієрархії — 16 ремісників та один власник будинку з чиншем у 15 гр. Шість дрібних власників нерухомості репрезентували нижчу групу міської ієрархії.

¹⁸ Див.: Крип'якевич І. Львівська Русь... С. 190. №371; С. 382. №884.

¹⁹ Там само. С. 320. №872.

²⁰ Там само. С. 8.

Вулиця Чинбарська була третьою на Галицькому передмісті за кількістю ділянок. У 1544 р. їх було 27 (див. табл. 2). Порівняно з 1527 р. число ділянок збільшилось на 5 одиниць. Основу склали 7,5-грошові ділянки (9) та 15-грошові (10). Число останніх зросло від 3 до 10.

ОСЕЛЯ ПЕРЕД ГАЛИЦЬКОЮ БРАМОЮ (*ante portam Haliciensem*). Як зобов'язувала сама назва, зразу ж за міськими мурами була найменша оселя всього передмістя — оселя перед Галицькою брамою. У 1544 р. вона налічувала лише десять ділянок. Більшість власників цієї оселі були середміщани: райця, хірург, кушнір, вдова кравця, пасник та купець. Інші чотири будинки займали римар, голкар та два власники нерухомості без фаху.

У цій маленькій оселі перед Галицькою брамою серед мешканців перевагу мала середня група львівського міщанства: римар, голкар та власник нерухомості. Ще один власник-чиншовик належав до нижчої групи.

Найменшою за розмірами та кількістю ділянок була оселя перед Галицькою брамою. Число ділянок у 1544 р. становило 10, збільшившись на 4 порівняно з 1527 р. Але ці ділянки мали вищій середній чинш порівняно з іншими оселями передмістя: 7 власників сплачували по 12 гр., ще по одному власнику платили по 6, 15 і 18 гр.

ВУЛИЦЯ СОКІЛЬНИЦЬКА (*platea Sokolnensis*). Останньою оселею Галицького передмістя була вулиця Сокільницька. Ця оселя містилася вздовж дороги до села Сокільники у південно-західному напрямку. На цій вулиці було збудовано миловарню.

Вулиця Сокільницька у 1544 р. мала 15 ділянок разом із миловарнею. Більшість ґрунтів — вісім — потрапили до рук мешканців Львівського середмістя: райці, лавника, різника, аптекаря, кравця, ливарника, кушніра і римаря. Серед ремісників на вулиці Сокільницькій постійно мешкали тесля й ткач. У чотирьох записах писар не вказав професії платника податків.

Шість постійних мешканців вулиці Сокільницької належали до середньої суспільної групи львівського міщанства.

Подібно як і Клепарів, вулиця Сокільницька перейшла в розпорядження міста у 1535 р. 15 осадників почали щорічно сплачувати чиншовий податок на нерухомість²¹. Вулиця Сокільницька помітно відрізнялася за розмірами сплати чиншу: 8 осадників платили по 15 гр., 4 — по 1 п.з., ще 3 — відповідно по 12, 36 і 96 гр. В останньому випадку в чиншовий реєстр чомусь потрапила миловарня, адже чинш з ремесел та виробництв мав заноситися до загальної чиншової книги²².

* * *

Огляд власників нерухомості на львівських передмістях вийшов неповним, зважаючи на недостатність джерельних матеріалів, відсутність даних про старостинську юридику, міські села, землі патриців та ін. Тому ці попередні висновки можемо зробити головним чином щодо Галицького та Краківського передмість.

²¹ ЦДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 701, арк. 109.

²² Там само. Спр. 704.

Таблиця 2. Кількість ділянок на передмістях Львова у 1544 р. (за матеріалами чиншового податку)

Оселі і вулиці	Чиншовий податок (в грошах)																				Кіль- кість для- нок 37				
	3	3.5	4	5	6	7.5	8	9	10	11	12	15	17	18	20	22	24	30	36	39		48	60	75	?
Оселя Краківського передмістя	1	3	1	2	9	7		1	4		2	2	2						1				2		
Інша оселя Краківського передмістя	2	1	1	1	15	3					2 ¹	1 ²									1		1	30	
Оселя від св. Хреста до міста	2	1	1	2	1	19		1			3	3	2		1	1					1			38	
Оселя біля Королівського джерела	1	2		2	8	33	3			1	1	11		1	2		1	1				1 ³	1	68	
Клепарів												4				10		1		2				17	
Оселя Галицького передмістя		3		1	1	8		2	2		4	12												33	
Оселя біля Волоського мосту	1			3	7	20			1			6	2					1						41	
Вулиця Чинбарська	1	1		2		9			1	1	2	10												27	
Оселя перед Галицькою брамою				1							7	1	1											10	
Вулиця Сокольницька ⁴											1	8						4	1				1 ⁵	15	
ЗАГАЛОМ	9	12	3	13	42	99	5	4	8	2	20	57	3	5	1	3	11	6	1	2	2	3	2	3	316

1 Ділянка з чиншом у 14,5 гр. 2 Ділянки з чиншом у 17,5 гр. 3 Ділянка з чиншом у 66 гр.

4 Включені реєстр з 1535 р. 5 Милитарія з чиншом у 96 гр.

Таблиця 3. Розміщення груп міської ієрархії серед власників нерухомості на передмістях Львова у 1544 р.
(за матеріалами чиншового податку)

Оселі	Вища група (з них ремісники)	Середня група (з них ремісники)	Нижча група (з них ремісники)	Середміщани (з них ремісники)	Інше	Кількість ділянок
Оселя Краківського передмістя	1 (1)	7 (7)	17	8 (5)	4	37
Інша оселя Краківського передмістя			12	17 (3)	1	30
Оселя від св. Хреста до міста		6 (3)	20	12 (5)		38
Оселя біля Королівського джерела		10 (6)	37	20 (5)	1	68
Клепарів		16 (1)		1		
Оселя Галицького передмістя		25 (23)	5	3 (2)		17 33
Оселя біля Волоського мосту	1 (1)	15 (14)	15	9 (4)	1	41
Вулиця Чинбарська		17 (17)	6	4 (4)		27
Оселя перед Галицькою брамою		3 (2)	1	6 (3)		10
Вулиця Сокильницька		6 (2)		8 (6)	1	15
ЗАГАЛОМ	2 (2)	105 (75)	113	88 (37)	8	316

У другій чверті XVI ст. Краківське передмістя було сильніше колонізоване, ніж Галицьке. Особливо активно закладалися нові ділянки у першій оселі Краківського передмістя, оселях біля Королівського джерела та Волоського мосту.

Значна частина власників нерухомості на передмістях походила з середмістя Львова. Так, у 1544 р. вони володіли 88 ділянками зі всіх 316. Але кількість середміщан на передмістях була ще більша, адже у чиншові реєстри не потрапляли цілі вулиці та оселі, що засновували патриції на значних неколонізованих передміських землях²³. Особливо багато ділянок середміщан було на Краківському передмісті, а в другій оселі цього передмістя середміщанська власність взагалі переважала: у їх руках було 17 з 30 ділянок.

Незважаючи на менший розмір, Галицьке передмістя було, окрім середмістя, центром ремісничого виробництва у Львові в другій чверті XVI ст., де сконцентрувалося найбільше ремісників окремих фахів. На першій оселі Галицького передмістя та в оселі біля Волоського мосту жило найбільше ковалів, гончарів, ткачів, кравців, на Чинбарській вулиці, зрозуміло, найбільше було чинбарів, а також слюсарів, ковалів.

Передмістя заселяли як власники нерухомості, так і представники середньої та нижчої груп у міській суспільній ієрархії. У середню групу в більшості входили кваліфіковані ремісники, що були вписані до міських ремісничих цехів і володіли міським правом. Фах значної частини нижчої групи міської ієрархії визначити неможливо. Ймовірно, більшість із них займалася дрібноторговельною та посередницькою діяльністю.

Як уже зазначалося, велику долю у володінні передміською нерухомістю мали середміщани, що представляли вищу та середню групу львівського міщанства. Багато середміщан, особливо представників влади — райців та лавників, володіли кількома наділами та передмістях²⁴ та продовжували концентрувати у своїх руках нерухомість.

²¹ ЦДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 701, арк. 109.

²² Там само. Спр. 704.

²³ Див.: Łozinski W. *Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI-XVII wieku*. Wyd. 2. Lwów, 1892. S. 381-382.

²⁴ Пор.: Капраль М. Станово-професійна структура населення Львова у другій чверті XVI ст. (за матеріалами міських рахункових книг). С. 15-16.